

BOHATERSCY OBROŃCY WŁOCŁAWKA W 1920 R. WE WNIOSKACH ODZNACZENIOWYCH NA ORDER VIRTUTI MILITARI I KRZYŻ WALECZNYCH – SUPLEMENT

Abstrakt

Artykuł zawiera uzupełnienie tekstu na temat zasłużonych obrońców Włocławka w 1920 r., zamieszczonego w księdze pamiątkowej, ofiarowanej prof. Mirosławowi Krajewskiemu. Z różnych przyczyn nie znalazły się tam opisy bohaterskich czynów por. Jakuba Hanejki i ppor. Oswalda Rohatyniera.

Słowa kluczowe: obrona Włocławka w 1920 r., Jakub Hanejko, Oswald Rohatynier

Już po złożeniu do druku książki pamiątkowej, ofiarowanej prof. Mirosławowi Krajewskiemu¹ z artykułem na temat zasłużonych obrońców Włocławka w 1920 r., udało mi się natrafić na wniosek odznaczeniowy por. Jakuba Hanejki, przechowywany w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie. Znajdował się w teczce personalnej, choć powinien być w zdigitalizowanym zespole akt kawalerów orderu Virtuti Militari².

Natomiast wniosek na Virtuti Militari ppor. Oswalda Rohatyniera nie znalazł się w księdze w wyniku przeoczenia oraz trudności w dostępie do bibliotek z powodu pandemii. W 2020 r. w „Polsce Zbrojnej. Historia” ukazał się artykuł, opracowany pod redakcją Jerzego Kirszaka, prezentujący 100 odznaczonych VM i KW na 100-lecie bitwy warszawskiej. Znalazł się wśród nich obrońca Włocławka odznaczony orderem Virtuti Militari ppor. Oswald Rohatynier³. Jak się okazało przy dokładniejszej kwerendzie dzielnym oficerem zainteresowało się już wcześniej kilku historyków. Krótki biogram Oswalda Rohatyniera znalazł się w opracowaniu poświęconym kawalerom orderu Virtuti Militari, zamordowanym przez funkcjonariuszy

NKWD w 1940 r.⁴ W oparciu o tę publikację Władysław Kubiak napisał biogram, zamieszczony we *Włocławskim Słowniku Biograficznym*⁵. Znacznie bardziej rozszerzony biogram opracował Marek Gałęzowski⁶. O. Rohatynier ma też swój biogram w internetowej Wikipedii i innych portalach internetowych, jednak brak tam informacji o udziale w obronie Włocławka⁷. Dzięki tym publikacjom z podanymi źródłami można było sięgnąć po materiał archiwalny, dotyczący Oswalda Rohatyniera.

Warto więc zaprezentować wnioski odznaczeniowe J. Hanejko i O. Rohatyniera w formie suplementu do artykułu z książki pamiątkowej. Przy okazji można przedstawić krótkie sylwetki obu zasłużonych obrońców, na co w tekście do książki pamiątkowej nie było miejsca.

1. Jakub Hanejko

Jakub Hanejko urodził się 20 lipca 1895 r. w m. Jagiełta pod Przeworskiem w rodzinie Jana i Małgorzaty z domu Drzystek. W czasie I wojny

¹ *Między edukacją a nauką. Memoriale liber ofiarowana Profesorowi Mirosławowi Krajewskiemu*, red. I. E. Zielińska, Dobrzyń 2021. Omówienie książki zob. w tym numerze „Notatek Płockich”.

² Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie (dalej: CAW), kolekcja akt personalnych i odznaczeniowych, akta personalne Jakuba Hanejki, sygn. 1635, akta odznaczeniowe J. Hanejki, sygn. VM – I.482.102 – 10524.

³ J. Kirszak, *Niepokonani. Biogramy żołnierzy odznaczonych Orderem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych za wojnę 1920 r.*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 4, s. 99; Artykuł został zamieszczony także na stronie internetowej Instytutu Pamięci Narodowej pod zakładką 100 bohaterów na 100-lecie bitwy warszawskiej – <https://ipn.gov.pl/pl/100-le/104627,Oswald-Rohatynier-ur-14-grudnia-1987-we-Lwowie-zm-1940-w-Kijowie-kapitan-piechoty.html> [dostęp: 02.12.2021].

⁴ K. Banaszek, W.K. Roman, Z. Sawicki, *Kawalerowie Orderu Virtuti Militari w mogiłach katyńskich*, Warszawa 2000, s. 242.

⁵ W. Kubiak, *Rohatynier Oswald Leon*, [w:] *Włocławski Słownik Biograficzny*, pod red. S. Kunikowskiego, t. VI, Włocławek 2011, s. 141.

⁶ M. Gałęzowski, *Rohatynier Oswald (1897–1940)*, por. rez. WP, urzędnik, [w:] *Z dziejów walk o niepodległość*, t. 2, pod red. M. Gałęzowskiego, S. Kalbarczyka, J. Kirszaka, Warszawa 2013, s. 507-512; także: idem, *Oficerowie Wojska Polskiego żydowskiego pochodzenia zamordowani przez NKWD w Bykowni*, „DoRzeczy.Historia” 03.2016 – <https://opinie.wp.pl/oficerowie-wojska-polskiego-zydowskiego-pochodzenia-zamordowani-przez-nkwd-w-bykowni-6126042097501825a> [dostęp: 02.12.2021].

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Oswald_Rohatynier [dostęp: 02.12.2021]; także: https://encyklopedia.biolog.pl/index.php?haslo=Oswald_Rohatynier; https://encyklopedia.naukowy.pl/Oswald_Rohatynier [dostęp: 02.12.2021].

Ppor. Jakub Hanejko w mundurze austriackim z odznaczeniami armii austriackiej: brązowym i srebrnym Medalem Waleczności, Medalem za Odwagę oraz Medalem Zastugi Wojskowej (ze zbiorów Mateusza Kowala)

światowej służył w austriackim 90 pułku piechoty, przedzierając się z nim w listopadzie 1918 r. z Ukrainy do Polski. Potem zgłosił się do Wojska Polskiego i służył w 14 pułku piechoty, walcząc w wojnie polsko-ukraińskiej. Następnie, wraz z batalionem zapasowym 14 pp został skierowany do Włocławka.

W czasie obrony przedmościa włocławskiego i Włocławka w sierpniu 1920 r. por. Jakub Hanejko dowodził 1 kompanią batalionu zapasowego 14 pułku piechoty i obsadzał pododcinek na prawym skrzydle przedmościa, dowodzony przez ppłk. Alojzego Buntnera. Wyróżnił się tym, że 16 sierpnia 1920 r. w sytuacji załamania się obrony lewego skrzydła przedmościa wycofał się ze swoimi żołnierzami w okolice mostu, gdzie znalazł się ok. godz. 14.30. Wylot mostu był już obsadzony przez nieprzyjaciela, jednak por. J. Hanejko nakazał gwałtowny ostrzał przyczółka mostowego i szturm na kompletnie zaskoczonych żołnierzy nieprzyjaciela. Wykorzystując zamieszanie kompania por. J. Hanejki zdołała przebiec przez most przy minimalnych stratach własnych. Na lewym brzegu Wisły na rozkaz ppłk. A. Buntnera por. J. Hanejko obsadził odcinek obrony na bulwarach wiślanych, ostrzeliwując atakujących żołnierzy rosyjskich, którzy próbowali wdrzeć się do miasta⁸.

⁸ CAW, akta personalne J. Hanejki, sygn. 1635, życiorys, karta kwalifikacyjna dla komisji weryfikacyjnej z 1919 r.; Z. Bohusz-Szyszkowski, *Działania wojenne nad dolną Wisłą w sierpniu 1920 r.*, Warszawa 1931, s. 88-89, 101; J. Szczepański, *Wojna 1920 roku na Mazowszu i Podlasiu*, Warszawa-Pułtusk 1995, s. 284; W. Rezmer, *Działania wojenne nad dolną Wisłą w sierpniu 1920 r. Próba analizy operacyjnej*, [w:] *W 75-lecie Bitwy Warszawskiej. Materiały z konferencji naukowej 30 XI – 1 XII 1995 r. i uroczystości pod Pomnikiem Poległych Obrońców*

Po odstąpieniu nieprzyjaciela od Włocławka ppłk Alojzy Buntner przedstawił J. Hanejkę do odznaczenia orderem Virtuti Militari. We wniosku odznaczeniowym czytamy:

Porucznik Hanejko otrzymał rozkaz obsadzenia I pododcinka przyczółka mostowego na Wiśle. Pododcinek ten obsadził 14/8 przed południem około godz. 11. Natychmiast po obsadzeniu bardzo słabymi siłami, bo miał zaledwie 100 ludzi słabo wyszkolonych, celowo siły swe rozdzielił, ubezpieczył się, wysłał patrole wywiadowcze, ustanowił służbę tęczności i całą forsą [siłą – G.G.] jął wykańczać, ulepszać i poprawiać zajęte okopy. Zbudował redutę i całą swą pozycję podwójnie odrutował.

Wszelkie ataki, skierowane na jego pododcinek odparł i na stanowisku aż do ostatka wytrwał, a pokonując wszelkie trudności świecił przykładem męstwa i spokoju.

Gdy z powodu przedarcia się bolszewików na lewym skrzydle odcinka został zmuszony był stanowisko swe opuścić, cofał się walcząc w lasy, gdzie atoli ludzie zaczęli się rozbiegać. Na odległości 400 metrów od mostu dowiedziało się od ludzi, pędzących już od mostu, że most bolszewicy opanowali. Por. Hanejko nie namyśla się wiele, zbiera około siebie mniej więcej 100 ludzi, a zachęciwszy ich do przebiecia się, uderzył na wroga ustawionego przy wejściu na most z 2 karab. masz. i z okrzykiem »hurra« odrzucił wroga od mostu i tym sposobem udało mu się wśród gradu kul prawie bez strat (1 zabity i 1 ranny) przejść przez most.

Przybywszy przez most zameldował się u mnie i natychmiast obsadził z pozostałymi ludźmi lewy brzeg Wisły na zachód od mostu. Następnie z rozkazu pułk. Lewszeckiego dodaną mu została 1 komp. 31 p.p., z którą walczył aż do ustąpienia wroga.

Czynami tymi wykazał umiejętność w kierownictwie i wybitne, a skuteczne męstwo, skutkiem czego podnosił ducha żołnierza i przyczynił się w znacznej mierze do utrzymania mostu na Wiśle⁹.

Wisły w 1920 roku, Włocławek 1997, s. 122-123, 129-130; F. Jakubowski, *Wojna 1920 roku na Kujawach wschodnich i w ziemi dobrzyńskiej*, Włocławek 2003, s. 87, 97; R. Juszkiewicz, *Działania militarne na północnym Mazowszu i w korytarzu pomorskim. 1920 rok*, wyd. II, uzup. I popr., Mława 2011, s. 313, 320; P. Piotrowski, *Walki o miasta Mazowsza Północnego podczas wojny polsko-rosyjskiej 1920 roku*, Poznań 2014, s. 246, 254; T. Dziki, *Włocławek 1920. W obronie Wisły*, Warszawa 2018, s. 23, 33-34; M. Krajewski, *Victoria nad czerwoną gwiazdą. Rok 1920*, Rypin-Obory 2020, s. 71, 79.

⁹ CAW, akta personalne J. Hanejki, sygn. 1635, wniosek

Obróńcy Włocławka w okopach na bulwarze nad Wisłą.
Fot. K. Dowmont, ze zbiorów Franciszka Olkowskiego

Do wniosku dołączone były dwa świadectwa jego podkomendnych, potwierdzające bohaterskie czyny swego dowódcy. Pchor. Franciszek Karczewski zaś świadczył:

Dnia 16/8 nieprzyjaciel zaatakował przyczółek mostowy Włocławek, przetamał lewe skrzydło, zmuszając przez to całą obsadę przyczółka do odwrotu. Nasza komp. cofała się z p. por. Hanejko wzdłuż brzegu Wisły ku mostowi. Gdyśmy się zbliżyli, dowiedzieliśmy się, że most jest już przez bolszewików obsadzony. Wtedy p. por. Hanejko szybko zebrał około 100 ludzi, ruszył ku mostowi z okrzykiem »hurra«, wdarł się na most, zmuszając bolszewików do opuszczenia mostu i z ludźmi swymi przeszedł silnie ostrzeliwany most. Tym sposobem Pan porucznik uratował nasz oddział od niewoli bolszewickiej i utorował drogę do powrotu innym drobnym oddziałom.

Prawdziwość powyższych słów poświadczam i stwierdzam swym własnoręcznym podpisem¹⁰.

Z kolei pchor. Władysław Babiarz tak napisał:

Potwierdzam, że Pan por. Hanejko w okopach z narażeniem własnego życia przebiega z jednego skrzydła na drugie na swoim pododcinku poczynając i zachęcając żołnierzy do wytrwania. Umocnił pozycję, odrutował i takim sposobem wszelkie ataki nieprzyjacielskie zdołaliśmy odeprzeć. Gdy obsada pododcinka zmuszoną była się cofnąć, albowiem bolszewik zgniół lewe skrzydło zachodniego odcinka, walcząc cofaliśmy się lasem do mostu na Wiśle. Gdyśmy się zbliżyli, dowiedzieliśmy się, że most został przez bolszewików obsadzony. Wtedy Pan porucznik Hanejko zebrał około siebie jakie 100 ludzi i z okrzykiem

odznaczeniowy na IV klasę Virtuti Militari, wystawiony 6 września 1920 r. przez ppłk. A. Buntnera. Płk W. Gromczyński poparł wniosek na IV klasę, natomiast płk J. Lewszecki i gen. M. Osikowski poparli wniosek na V klasę.

¹⁰ CAW, akta personalne J. Hanejki, sygn. 1635, świadectwo pchor. F. Karczewskiego.

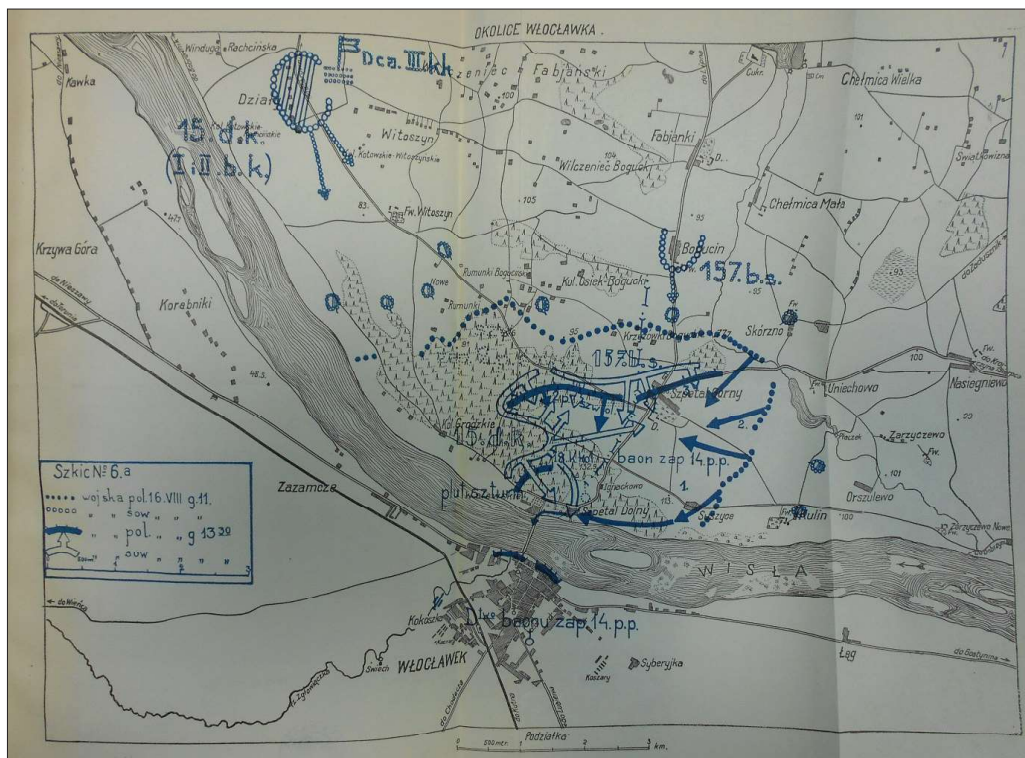
Mjr Jabub Hanejko w czasie służby w 7 pp Leg. 1931-32 r.
(ze zbiorów Mateusza Kowala)

„Zwyciężymy, albo zginiemy, a nie damy się wziąć do niewoli”, rzucił się na bolszewików, odrzucił ich od mostu i z ludźmi swymi przeszedł silnie ostrzeliwany na drugą stronę Wisły. Na lewym brzegu obsadził z pozostałymi ludźmi brzeg na lewo od mostu i walczył dalej¹¹.

Wniosek odznaczeniowy został złożony, jednak por. J. Hanejko orderu Virtuti Militari nie otrzymał, gdyż nie wykazywał go w dokumentach personalnych, a w Centralnym Archiwum Wojskowym nie ma jego ankiety personalnej, jaką wypełniali wszyscy kawalerowie Virtuti Militari w latach 30. Skończyło się na Krzyżu Walecznych, jednak ponieważ brakuje wniosku odznaczeniowego, nie wiadomo, czy otrzymał go zamiast Virtuti Militari, czy też przyznano mu go za inny czyn bojowy.

Po zakończeniu walk w obronie Włocławka por. J. Hanejko pozostał w 14 pp we Włocławku w charakterze dowódcy kompanii i adiutanta III batalionu. W tym czasie został absolwentem wydziału prawnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Od przetożonych uzyskiwał doskonałe opinie, w których podkreślali jego inteligencję, zdolności organizacyjne, kierownicze i wychowawcze. W kwietniu 1925 r. zmienił przydział na 39 pp, którego II batalion stacjonował w Przeworsku. Mieszkała tam żona z córkami i to było prawdopodobnie powodem zmiany przydziału. W 39 pp został obwodowym komendantem Przysposobienia Wojskowego, a potem dowódcą kompanii. W marcu 1931 r. został przeniesiony do 7 pp Leg. w Chełmie na stanowisko

¹¹ CAW, akta personalne J. Hanejki, sygn. 1635, świadectwo pchor. W. Babiarza.

Działania bojowe na przedmościu włocławskim 16 sierpnia 1920 r.

Źródło: Z. Bohusz-Szyszko, *Działania wojenne nad dolną Wisłą w sierpniu 1920 r.*, Warszawa 1931

kwatremistrza. W tym czasie był już majorem. Dobrze rozwijającą się karierę wojskową przerwał pogarszający się stan zdrowia i konieczność częstego leczenia szpitalnego. W związku z tym w 1932 r. został zwolniony z wojska i przeniesiony w stan spoczynku¹².

W 1939 r. brał udział w wojnie obronnej, prawdopodobnie w obronie mostu w Sandomierzu, po czym przedostał się na Węgry, gdzie został internowany i resztę wojny spędził w obozach internowanych. W sierpniu 1945 r. wrócił do Przeworska i podjął pracę w administracji miejscowej cukrowni. Po przejściu na emeryturę udzielał lekcji z języka niemieckiego. Zmarł prawdopodobnie 8 lipca 1971 r. w Rzeszowie¹³.

2. Oswald Rohatiner

Oswald Rohatiner urodził się 14 grudnia 1897 r. we Lwowie w żydowskiej rodzinie Maksa i Chai z domu Silber. W czasie I wojny światowej służył w armii austriackiej. Po zakończeniu wojny przebywał w Tarnopolu i po zajęciu miasta przez Wojsko Polskie 21 maja 1919 r. zgłosił się ochotniczo do wojska, przydzielony do pociągu pancernego „Smok”, a potem „Gromobój”. Brał udział w wojnie

polsko-ukraińskiej w obsłudze karabinów maszynowych wymienionych pociągów pancernych. Od 12 czerwca 1920 r. służył w pociągu pancernym „Kaniów”, skierowanym w sierpniu w rejon Włocławka. W czasie ataku wojsk bolszewickich na przedmieście włocławskie, 15 sierpnia 1920 r. na czele oddziału szturmowego został skierowany do wzmocnienia obsady przedmościa z zadaniem odzyskania utraconych pozycji. Zadanie wykonał, jednak 16 sierpnia, po załamaniu się obrony przedmościa w walce przedarł się przez most na lewy brzeg Wisły, biorąc udział w obronie Włocławka. Za te czyny został przedstawiony do odznaczenia orderem *Virtuti Militari*¹⁴.

We wniosku odznaczeniowym, wystawionym przez dowódcę pociągu pancernego „Kaniów” por. Zdzisława Macherskiego czytamy:

W bitwie pod Włocławkiem dn. 15 sierpnia 1920 r., gdy skrzydło lewe przyczółka mostowego wycofało się na lewy brzeg Wisły, otrzymał podpor. Rohatiner¹⁵ rozkaz zdobycia oraz obsadzenia zajętego przez nieprzyjaciela odcinka. Na czele oddziału szturmowego i K.M. „Kaniowa”, wzmocniony przez dwie kompanie rekrutów 14 p.p. i oddziału spieszonego 18 p.a.p. i 2 p.szwolżerów odrzucił wymieniony o godz. 5.

¹² CAW, akta personalne J. Hanejki, sygn. 1635, karta przebiegu służby z opiniami personalnymi (b.d.).

¹³ Relacje Mateusza Kowala, Huberta Ossadnika, Janusza Zawady, Agnieszki Sali, Aleksandry Chmurowicz-Walochy z sierpnia 2021 r.

¹⁴ K. Banaszek, W. K. Roman, Z. Sawicki, op. cit., s. 242; W. Kubiak, op. cit., s. 141; M. Gałęzowski, op. cit., s. 507-510, *Niepokonani*, op. cit.

¹⁵ We wniosku odznaczeniowym taka wersja pisowni nazwiska.

dn. 16 VIII nieprzyjaciela z okopów i obsadziwszy linię, trzymał ją mężną swą postawą mimo silnego ognia artylerii nieprzyjacielskiej.

A gdy w trzy godziny później bolszewicy znacznymi siłami zaatakowali lewe skrzydło, które pod gwałtownym naporem w pierwszej chwili chwiać się poczęło, ppor. Rohatyner, zostając z małą garstką w okopach, dwoma karabinami maszynowymi odparł nieprzyjaciela. Po ponowniu ataków przez bolszewików zebrał cofające się siły własne i pod huraganowym ogniem napierającego nieprzyjaciela. Z kolei bolszewicy ponowili swe ataki o godz. 10 i obsadzili nasze okopy; ppor. Rohatyner osobistą sprawnością zebrał cofające się siły własne i poprowadził je w huraganowym ogniu artylerii nieprzyjacielskiej do kontrataku, wyrzucając nieprzyjaciela z okopów.

O godz. 12 konnica nieprzyjacielska zdołała przerwać łączność i uderzyła z tyłu na skrzydło, Ppor. Rohatyner wówczas, wykazując wybitną sprawność bojową, przebił się przez nieprzyjaciela i umiejętnie rozpoczął akcję powolnego wycofywania się ku mostowi na lewy brzeg Wisły, zadając nieprzyjacielowi silne straty i unosząc swoich rannych. I dni następnych uniemożliwił sforsowanie Wisły, będąc dowódcą odcinka „Celuloza”¹⁶.

W dodatkowej opinii por. Z. Macherski napisał:

*Podpor. Rohatyner Oswald zachowaniem swoim, pełnym sprawności żołnierskiej i bohaterskiego wystąpienia, utrzymał siły swoje przeciw znacznemu wrogowi, odpierając go w kontratakach, zadając mu dotkliwe straty i mężną swą postawą nie pozwolił na sforsowanie Wisły na powierzonym mu odcinku. Ze wszechmiar zasługuje na order V klasy*¹⁷.

Do wniosku dołączone były dwa świadectwa jego podkomendnych. Szer. August Grychowski poświadczył:

Będąc naocznym świadkiem jako jeden z żołnierzy oddziału podporządkowanego podpor. Rohatynerowi śmiało mogę powiedzieć, że

Por. Oswald Rohatiner w 1933 r. (ze zbiorów Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie)

*rozbitie znacznych sił bolszewickich, zgromadzonych nad Wisłą, [na] lewym skrzydle przyczółka bezwzględnie powiodło się dzięki nadzwyczajnej odwadze wyżej podanego, co własnym podpisem stwierdzam*¹⁸.

Z kolei pchor. Z. Reliszko zaświadczył:

*Ppor. Rohatyner brał udział w bitwie pod Włocławkiem. Jako naoczny świadek stwierdzam, że prowadząc kilkakrotnie podległy i nieliczny oddział do kontrataku, bohaterską swą postawą przyczynił się do kompletnego zwycięstwa*¹⁹.

Wniosek poparł dowódca 5 Armii gen. Władysław Sikorski i szef kolejnictwa polowego Frontu Północnego ppłk Marian Kozłowski, więc O. Rohatyner został odznaczony orderem *Virtuti Militari* nr 5185.

Od 20 maja 1921 r. por. O. Rohatiner brał udział w III powstaniu śląskim jako dowódca pociągu pancernego „Ludyga” i dywizjonu pociągów pancernych. Ponownie wyróżnił się w boju, m.in. w walkach o Kędzierzyn, co zaowocowało kolejnym wnioskiem na *Virtuti Militari*. Ostatecznie nadano mu Śląską Wstęgę Waleczności i Zasługi I klasy. Po skończonym powstaniu wrócił do pociągu pancernego „Kaniów” i służbę wojskową zakończył 9 czerwca 1922 r. w stopniu porucznika. Po demobilizacji zamieszkał w rodzinnym Lwowie, gdzie pracował jako urzędnik. Przydział mobilizacyjny otrzymał do 26 pp we Lwowie. Był doktorem prawa po studiach na Uniwersytecie Jana

¹⁶ CAW, kolekcja akt personalnych i odznaczeniowych, akta odznaczeniowe Oswalda Rohatiner, sygn. VM – I.482.3 – 257, wniosek na order *Virtuti Militari*, wystawiony 15 października 1920 r. przez dowódcę pociągu pancernego „Kaniów” por. Z. Macherskiego; zob. także nieco inną wersję wniosku odznaczeniowego [w:] K. Banaszak, W. K. Roman, Z. Sawicki, op. cit., s. 242; M. Gałęzowski, op. cit., s. 509-510; J. Kirszak, op. cit., s. 99.

¹⁷ CAW, akta odznaczeniowe O. Rohatiner, sygn. VM – I.482.3 – 257, wniosek na order *Virtuti Militari*, wystawiony 15 października 1920 r. przez dowódcę pociągu pancernego „Kaniów” por. Z. Macherskiego.

¹⁸ Ibidem, orzeczenie świadka szereg. ochotnika Augusta Grychowskiego z 15 października 1920 r.

¹⁹ Ibidem, orzeczenie świadka pchor. Z. Reliszki z 15 października 1920 r.; także: M. Gałęzowski, op. cit., s. 510.

VM-3 257

KWESTJONARIUSZ

1. Nazwisko i imię Rohatiner
Oswald

2. Jaki numer orderu wybity na lewej stronie krzyża
5185 Legitymację Kolejową
wysłano dnia 1 CZER 1933

3. Dokładny adres obecny: wieś
poczta Lwów gmina
powiat Lwów miasto Lwów
ul. Strajaka 36 a

4. Data i miejsce urodzenia:
dzień, miesiąc, rok 14 grudnia 1897
wieś, gmina, powiat Lwów

5. Imię ojca Maks imię matki Klara z domu Silber

6. Stopień wojskowy, w którym został odznaczony podporucznik

7. Obecnie posiadany stopień:
w rezerwie porucznik
w stanie spoczynku /
ewent. inwalidztwo /

8. Pułk, w którym służył w czasie wojny, względnie oddział, w którym został odznaczony
za udział w walkach: 501 pułk pancerny nr 12 "Kamień"

9. Zawód: obecny (środku utrzymania) prawnik Funduszu Berdozia
przed wstąpieniem do wojska uczeń gimnazjalny

Oskar Rohatiner w latach 30.
Źródło: Wikipedia. Domena publiczna

Pierwsza strona kwestionariusza osobowego kawalera orderu Virtuti Militari z 1933 r. (ze zbiorów Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie)

Kazimierza we Lwowie. W okresie międzywojennym działał społecznie w Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski i Związku Powstańców Śląskich. Był też działaczem piłkarskim. Występował jako sędzia piłkarski, zasiadał w radzie kontrolnej klubu piłkarskiego „Jutrzenka” Lwów oraz był

sekretarzem Okręgowego Związku Piłki Nożnej we Lwowie.

W 1939 r. otrzymał awans do stopnia kapitana rezerwy. Brał udział w wojnie obronnej 1939 r., choć nie wiadomo w jakim oddziale. Po jej zakończeniu w październiku wrócił do Lwowa i 7 grudnia 1939 r. został aresztowany przez funkcjonariuszy NKWD. Więziony był w więzieniu przy ul. Kazimierzowskiej we Lwowie, w tzw. Brygidkach, następnie przewieziony do Kijowa. Wiosną 1940 r. został zamordowany w Bykowni pod Kijowem.

Tak więc do opisu bohaterskich czynów obrońców Włocławka w sierpniu 1920 r. należy dołączyć por. Jakuba Hanejkę, którego wniosek odznaczeniowy jest chyba publikowany po raz pierwszy oraz ppor. Oswalda Rohatiner.

Bibliografia

Źródła archiwalne

- Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie
Kolekcja akt personalnych i odznaczeniowych
Akta odznaczeniowe Oswalda Rohatiner, sygn. VM – I.482.3 – 257
Akta personalne Jakuba Hanejki, sygn. 1635
Akta odznaczeniowe Jakuba Hanejki, sygn. VM – I.482.102 – 10524

Relacje

Relacje Mateusza Kowala, Huberta Ossadnika, Janusza Zawady, Agnieszki Sali, Aleksandry Chmurowicz-Walochy z sierpnia – września 2021 r.

Opracowania

- K. Banaszek, W.K. Roman, Z. Sawicki, *Kawalerowie Orderu Virtuti Militari w mogiłach katyńskich*, Warszawa 2000.
- Z. Bohusz-Szysko, *Działania wojenne nad dolną Wisłą w sierpniu 1920 r.*, Warszawa 1931.
- T. Dziki, *Włocławek 1920. W obronie Wisły*, Warszawa 2018.

- M. Gałęzowski, *Rohatiner Oswald (1897–1940), por. rez. WP, urzędnik*, [w:] *Z dziejów walk o niepodległość*, t. 2, pod red. M. Gałęzowskiego, S. Kalbarczyka, J. Kirszaka, Warszawa 2013.
- F. Jakubowski, *Wojna 1920 roku na Kujawach wschodnich i w ziemi dobrzyńskiej*, Włocławek 2003.
- R. Juskiewicz, *Działania militarne na północnym Mazowszu i w korytarzu pomorskim. 1920 rok*, wyd. II, uzup. I popr., Mława 2011.
- J. Kirszak, *Niepokonani. Biogramy żołnierzy odznaczonych Orderem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych za wojnę 1920 r.*, „Polska Zbrojna. Historia” 2020, nr 4, s. 25-126.
- M. Krajewski, *Victoria nad czerwoną gwiazdą. Rok 1920*, Rypin-Obory 2020.
- W. Kubiak, *Rohatiner Oswald Leon*, [w:] *Włocławski Słownik Biograficzny*, pod red. S. Kunikowskiego, t. VI, Włocławek 2011.
- Listy katyńskiej ciąg dalszy. Straceni na Ukrainie*, pod red. M. Tarczyńskiego, Warszawa 1994.
- Między edukacja a nauką. Memoriale liber ofiarowana Profesorowi Mirosławowi Krajewskiemu*, pod red. I.E. Zielińskiej, Dobrzyń 2021.
- P. Piotrowski, *Walki o miasta Mazowsza Północnego podczas wojny polsko-rosyjskiej 1920 roku*, Poznań 2014.
- W. Rezmer, *Działania wojenne nad dolną Wisłą w sierpniu 1920 r. Próba analizy operacyjnej*, [w:] *W 75-lecie Bitwy Warszawskiej. Materiały z konferencji naukowej 30 XI – 1 XII 1995 r. i uroczystości pod Pomnikiem Poległych Obrońców Wisły w 1920 roku*, Włocławek 1997.
- J. Szczepański, *Wojna 1920 roku na Mazowszu i Podlasiu*, Warszawa-Pułtusk 1995.

Internet

- <https://ipn.gov.pl/pl/100-le/104627,Oswald-Rohatiner-ur-14-grudnia-1987-we-Lwowie-zm-1940-w-Kijowie-kapitan-piechoty.html>
- M. Gałęzowski, *Oficerowie Wojska Polskiego żydowskiego pochodzenia zamordowani przez NKWD w Bykowni*, „DoRzeczy.Historia” 03.2016 – <https://opinie.wp.pl/oficerowie-wojska-polskiego-zydowskiego-pochodzenia-zamordowani-przez-nkwd-w-bykowni-6126042097501825a>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Oswald_Rohatiner
- https://encyklopedia.biolog.pl/index.php?haslo=Oswald_Rohatiner
- https://encyklopedia.naukowy.pl/Oswald_Rohatiner [dostęp: 02.12.2021]
- Listy katyńskiej ciąg dalszy. Straceni na Ukrainie*, pod red. M. Tarczyńskiego, Warszawa 1994, <https://www.polska1918-89.pl/pdf/listy-katyńskiej-ciąg-dalszy-straceni-na-ukrainie>

HEROES OF THE DEFENSE OF WŁOCŁAWEK IN 1920 IN APPLICATIONS ON THE ORDER VIRTUTI MILITARI AND THE CROSS OF COMBAT – SUPPLEMENT

Summary

The article supplements the text on the distinguished defenders of Włocławek in 1920, included in the commemorative book, donated to prof. Mirosław Krajewski. For various reasons, descriptions of the heroic deeds of Lt. Jakub Hanejka and Lt. Oswald Rohatiner.

Keywords: defense of Włocławek in 1920, Jakub Hanejko, Oswald Rohatynier